

Stručni rad

Rukopis primljen 27. 1. 2017.

Prihvaćen za tisak 20. 10. 2017.

<https://doi.org/10.22210/govor.2017.34.04>**Iva Bašić, Daša Grković***ibasic@ffzg.hr, dgrkovic@ffzg.hr*

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Hrvatska

Naglašavanje posuđenica iz španjolskoga jezika u hrvatskim rječnicima

Sažetak

Strane se riječi preuzimaju iz drugoga jezika i prilagođavaju hrvatskom jeziku, u kojem se mogu nalaziti iz stilističkih razloga ili zato što još nije pronađena odgovarajuća hrvatska istovrijednica (Jozić, 2013: 67). Tijekom prilagodbe na svim jezičnim razinama preuzeta riječ može biti u statusu tuđice ili prilagođenice. Za razliku od tuđice, koja glasnički, prozodijski ni pravopisno nije prilagođena jeziku primatelju, prilagođenica je posve integrirana u jezik primatelj. U ovom ćemo se radu baviti naglasnom analizom hispanizama (N = 92). Korpus je prikupljen iz više rječnika hrvatskoga jezika. Postavljeno je nekoliko istraživačkih pitanja: hoće li posuđenice zadržati izvorno mjesto naglasaka, hoće li se poštivati naglasna norma hrvatskoga jezika, možemo li govoriti o sustavnosti naglašavanja u rječnicima i kolika je zastupljenost silaznih naglasaka na nepočetnim slogovima te dubletnih ili tripletnih oblika? Analizom je utvrđeno da posuđenice uglavnom zadržavaju izvorno mjesto naglasaka, da se pri prilagodbi gotovo uvijek poštuje naglasna norma hrvatskoga jezika te da do nepoštivanja naglasne norme dolazi samo kod silaznih naglasaka na nepočetnim slogovima.

Ključne riječi: hrvatski jezik, španjolski jezik, posuđenice, norma, naglasna prilagodba

1. UVOD

Strane se riječi preuzimaju iz drugoga jezika (jezika davatelja) i prilagođavaju hrvatskom jeziku (jeziku primatelju) na svim jezičnim razinama. One se u hrvatskome mogu nalaziti iz stilističkih razloga ili zato što još nije pronađena odgovarajuća hrvatska istovrijednica (Jozić, 2013: 67). Preuzeta riječ neko vrijeme "ostaje u nestabilnom lingvističkom statusu, tj. u obliku *kompromisne replike* ili *tuđice*. Ona je rezultat djelomične supstitucije domaćim elementima, tj. djelomično je integrirana u sustav jezika primaoca, za razliku od *replike* ili *prilagođenice* koja je rezultat potpune supstitucije, tj. u potpunosti je integrirana u sustav jezika primaoca." (Delaš, 2013: 59). Za razliku od tuđice, koja glasnički, prozodijski ni pravopisno nije prilagođena hrvatskome, prilagođenica je posve integrirana u jezik primatelj pa ju govornici više ne osjećaju kao tuđu.

U ovom ćemo se radu baviti naglasnom analizom hispanizama (N = 92) u hrvatskom jeziku. Korpus je prikupljen iz *Hrvatskoga jezičnog portala* (dalje HJP; dostupno na internetskoj stranici <http://hjp.znanje.hr/>), *Hrvatskoga enciklopedijskog rječnika* (dalje HER), *Rječnika hrvatskoga jezika* Leksikografskoga zavoda "Miroslav Krleža" i Školske knjige urednika J. Šonje (dalje Šonje), Klaićeva *Rječnika stranih riječi* (dalje Klaić) te Anićeva *Rječnika hrvatskoga jezika* (dalje Anić). Korpus je provjeren i u dva etimološka rječnika: Skokov *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* i *Etimološki rječnik* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (Matasović i sur., 2016).

U nastavku rada analizirat će se naglašavanje hispanizama u hrvatskim rječnicima, definirat će se promjene u području prozodije te ispitati sustavnost u naglašavanju hispanizama u hrvatskim rječnicima.

2. TERMINOLOŠKA RAZILAŽENJA

U ovom ćemo poglavlju navesti temeljnu podjelu stranih riječi te terminološke razlike prisutne kod pojedinih autora. Temeljnu podjelu stranih riječi čine posuđenice, tuđice te usvojenice. Prema Foro (2014) posuđenice su riječi stranoga porijekla koje su više ili manje prilagođene hrvatskom jezičnom sustavu. Škarić (2006) ih definira kao one strane riječi čiji je središnji sloj između neprilagođenih tuđica i usvojenica, dok Ivas (2003) govori o posuđenici kao hiperonimu, koji može imati status tuđice (očuvano obilježje stranosti) ili usvojenice (potpuna prilagodba strane riječi domaćemu sustavu). Ivasova je definicija posuđenica najšira i stoga najprihvatljivija za potrebe ovoga rada.

Frančić i suradnice (2005) posuđenice definiraju kao tuđe riječi u potpunosti neprilagođene iz nekoga drugog jezika, pisane izvornom grafijom (npr. *look, party, siesta*). Značenjski vrlo bliska posuđenici jest prilagođenica, koja je prema Frančić i suradnicama (2005) naglasno, glasovno i sklonidbeno prilagođena hrvatskom jeziku (npr. *luzer*).

Riječi koje pravopisno, prozodijski, a dijelom i glasnički nisu prilagođene hrvatskom jeziku, Škarić (2006) naziva tuđicama. S druge pak strane, Frančić i suradnice (2005), kao i većina drugih autora, tuđice definiraju kao riječi pravopisno prilagođene hrvatskom glasovnom sustavu koje zadržavaju neka svojstva izvornoga jezika (npr. *šou, sijesta*). Treću kategoriju stranih riječi čine usvojenice, koje su prema Ivasu (2003), Frančić i suradnicama (2005) i Škariću (2006) u potpunosti prilagođene riječi, ne osjećaju se više kao tuđe (npr. *karamela, avokado*) te ih se ne razlikuje od izvornih riječi.

3. ŠPANJOLSKI I HRVATSKI NAGLASNI SUSTAV

Španjolski je jezik s udarnim naglaskom, a "udarni jezici imaju naglasak koji nema nikakve tonske obavijesti. Kod njih je naglasno obilježje, udar, uvijek povezano samo sa slogom" (Jelaska, 2004: 203). U udarnim ili dinamičkim naglasnim sustavima nenaglašeni je slog "izrazito tiši, kraći i oslabljena izgovora" (Škarić, 1991: 315). U jezicima s udarnim ritmom svakoj naglašenoj riječi pridružen je jedan razlikovni visoki ton (Mandić, 2007: 88). Taj je ton, objašnjava Mandić (2007), povezan sa silinom, a slogovi kojima on nije pridružen dobivaju fonetski niski ton.

U španjolskom postoje dva osnovna pravila naglašavanja. Ako riječ završava na konsonant (osim na /n/ i /s/), naglašen je zadnji slog ili ultima (npr. *matador* – *mata'dor*). Prema drugom pravilu, riječi koja završava na vokal, diftong, /n/ ili /s/, naglašen je predzadnji slog, odnosno penultima (npr. *bolero* – *bo'lero*). Španjolski, za razliku od hrvatskoga, ima složen vokalski sustav i broji 14 diftonga ili dvoglasa. Diftong je spoj dva jaka vokala (/a/, /e/, /o/) ili jednog jakog i jednog slabog (/i/, /u/) te zajedno čine jedan slog. Ukoliko je naglasak na diftongu, utoliko ga nosi jaki vokal, a ako diftong čine dva slaba vokala, naglasak je na drugom slabom vokalu. Primjerice, imenica *siesta* naglašava se kao ¹*siesta* s naglaskom na jakom vokalu /e/, dok se imenica *viudo* naglašava kao ¹*biudo* s naglaskom na drugom slabom vokalu, odnosno na /u/. Odstupanja bilježimo grafičkim akcentom ili tildom (npr. *cafeteria* – *cafetè'ria*).

Pritom valja napomenuti da grafički akcent u španjolskom jeziku nikad ne daje informaciju o kvantitativnom obilježju, nego samo određuje mjesto naglasaka.

Španjolski ne razlikuje duge i kratke vokale, ali možemo reći da trajanje sloga ovisi o mjestu naglasaka i o broju glasnika u slogu. Tako će naglašeni slog biti duži od nenaglašenoga, kao i slog koji se sastoji od tri ili četiri glasnika (npr. *cons*, *trans* itd.), u odnosu na slog u kojem su prisutni samo jedan ili dva glasnika (npr. *a*, *se*, *el* itd.) (Navarro Tomás, 1991).

O hrvatskom se naglasnom sustavu mnogo pisalo i raspravljalo, ne toliko zbog njegove složenosti koliko zbog velikoga jaza između kodificirane i uporabne norme. Međutim, većina se autora slaže oko broja i vrste naglasaka te oko zakonitosti kojima se vode u standardnome hrvatskom jeziku. Hrvatski je tzv. "ograničeni tonski jezik" (Pletikos, 2005) ili jezik s visinskim naglaskom (Škarić, 1991), kojemu je naglasni sustav tonsko-dinamički (Jelaska, 2004). Naglasni mu se repertoar razlikuje po kvaliteti ili tonu (uzlazni ili silazni) te po kvantiteti ili trajanju (kratki ili dugi). Iz toga slijede četiri različita naglasaka: kratkosilazni (npr. *kùća*), kratkouzlazni (npr. *zèmlja*), dugosilazni (npr. *mâjka*) i dugouzlazni (npr. *gláva*). Zanaganasni slogovi mogu biti dugi ili kratki, ovisno o tome nose li zanaganasnu dužinu (npr. *kisik*) ili ne.

O pravilima raspodjele naglasaka u hrvatskome standardnom sustavu govore nam sljedeća distribucijska pravila: 1) silazni se naglasaci (dugi i kratki) mogu nalaziti samo na prvom slogu u višesložnoj govornoj riječi, 2) uzlazni naglasaci (dugi i kratki) mogu stajati na svakom slogu, osim posljednjem, i na jednosložnim riječima, 3) nijedan se naglasak ne može naći na posljednjem slogu i 4) jednosložne riječi mogu nositi samo silazne naglaske (Vukušić i sur., 2007). Bitno je naglasiti da je u hrvatskome mjesto naglasaka prototipnije sredstvo naglašavanja nego visoki ton (Jelaska, 2004: 212).

4. POGLEDI NA NAGLASNU NORMU, KODIFIKACIJU I NEUSTALJENOSTI

Kodifikacijska norma odnosi se na pravila koja propisuju normativni priručnici, dok uzus podrazumijeva konkretizaciju te norme u govoru. Kodifikacijska je norma prema Matešić (2009) eksplicitnoga karaktera, a uzus implicitnoga. Martinović (2014) uzus opisuje kao određeni oblik standarda kojemu smo svakodnevno izloženi, posebice u govoru i jeziku u elektroničkim medijima. S obzirom na postojanje raskoraka između kodifikacijske i uporabne norme, Matešić (2009) opravdano zaključuje da bi se on ublažio normiranjem na temelju odnosa uzusa i norme s uzorom u uporabnoj stvarnosti.

U posljednje se vrijeme (Samardžija, 1999; Mićanović, 2008; Martinović, 2014) govori o tri koncepcije prozodijske norme. Prva je tradicionalna i ustraje na što manjim promjenama klasične novoštokavske norme, druga se zalaže za preobrazbu prozodijske norme prema novoštokavskim idiomima zapadnoga tipa, dok treća vidi rješenje u afirmaciji značajki urbanih idioma. Nimalo ne iznenađuje da je upravo prozodija ona jezična razina koja *trpi* veliku neujednačenost. Razlog leži u tome da se fonološka razina, u odnosu na druge jezične razine, osobito opire standardizaciji i "lakše izmiče čvrstoj jezgri standarda" (Mićanović, 2008: 100). Kalogjera (1998) čak misli da se "ne može baš sve normirati, primjerice akcentuacija". Korijene u problematičnosti hrvatske ortoepske norme Pranjković (2001) vidi u inzistiranju na klasičnoj akcentuaciji, kojoj je u podlozi *maretićevska* škola. Naime, ako na standardizaciju gledamo kao na proces, a ne trenutno stanje, jasno je da se jezik neprestano mijenja (Milroy, 1999).

Kao što Pranjković (2001: 100) tvrdi, danas možemo sa sigurnošću tvrditi da se klasična akcentuacijska norma hrvatskoga jezika "ne zasniva na realnom stanju u pojedinim hrvatskim govorima te da je zapravo strana većini govornika hrvatskoga standardnog jezika". Toj tvrdnji u prilog ide i veći broj sociolingvističkih istraživanja čiji rezultati ukazuju na loše ostvarivanje i prepoznavanje četiriju hrvatskih naglasaka, negativnost u vrijednosnoj procjeni prozodijske norme (Varošaneć-Škarić i Škavić, 2001; Škarić, 2002; Škarić i Lazić, 2002; Vrbanić-Zrinski i Varošaneć-Škarić, 2004; Škarić, 2009), njezino neprihvatanje te u konačnici mala ili nikakva želja za njezinim usvajanjem (Mićanović, 2008). Razvidno je da su utjecaji obostrani, odnosno da jezične promjene utječu na društvo, ali i da se društvene promjene odražavaju na jeziku.

5. MOGUĆNOSTI NAGLAŠAVANJA POSUĐENICA

Strane se riječi prilagođavaju hrvatskom jeziku na fonološkoj i morfološkoj razini. Kako bi se preuzeta riječ iz jezika davatelja prilagodila hrvatskom standardnom jeziku, ona mora proći kroz primarnu i sekundarnu prilagodbu. Primarnom prilagodbom određujemo mjesto naglasaka, a sekundarnom stranoj riječi dodjeljujemo tip naglasaka (Delaš, 2013). S obzirom na to da je španjolski naglasni sustav dinamički i ne razlikuje duge i kratke vokale, najbolje se može zamijeniti kratkosilaznim naglaskom u hrvatskome (Pranjković, 2001; Ivas, 2003; Delaš, 2013). Pletikos (2005: 101) navodi da "pogodnost kratkosilaznog naglasaka potvrđuje činjenica da je manje od

dugosilaznog obilježen silaznošću te time više odgovara stranim naglašenim vokalima koji nemaju istaknuto obilježje silaznosti". Rezultati istraživanja na dinamičkim jezicima (američki engleski, njemački i češki) s dugim i kratkim vokalima, koje je provela Pletikos, pokazali su da "hrvatski slušači prozodiju dugih vokala dinamičkih jezika i kratkih vokala češkoga jezika pridružuju hrvatskim uzlaznim naglascima" u postotcima > 69 % (Pletikos, 2005: 115). Razlog tomu Pletikos vidi u uzlaznoj ili ravnoj jezgri.

O kvantiteti izvorno naglašenoga sloga u pravilu ne odlučuje jezik domaćin, nego izvorni jezik. Delaš (2013: 61) napominje da se "u europskim riječima primjenjuje pravilo tzv. 'nove kvantitete' ili 'izjednačavanja kvantitete'". Prema tom je pravilu samoglasnik u naglašenu otvorenu slogu dug, a u zatvorenu kratak, dok su samoglasnici nenaglašenih slogova uvijek kratki (Delaš, 2013: 61). Babić (1985) ne govori o otvorenom i zatvorenom slogu, već o otvorenim i zatvorenim vokalima. Predlaže da bi zatvorene vokale trebalo zamjenjivati našim dugim naglascima, odnosno vokalima sa zanaglasnom dužinom ako su u zanaglasnom položaju, a otvorene vokale kratkim naglascima kad god je to moguće. Autorica smatra da bi se na taj način postigao "što sličniji zvukovni oblik" (Babić, 1985: 52).

Riječi koje su iz španjolskoga ušle u hrvatski jezik nastojale su se prilagoditi hrvatskom standardnom jeziku prema pravilima naglašavanja posuđenica. Svako će se pravilo oprimiriti riječima iz korpusa (vidi Prilog). Delaš (2013) navodi da u slučaju naglašenoga zadnjeg sloga u jeziku davatelju, hrvatski prenosi naglasak na prethodni slog ili prvi slog (*torèādōr*, *toreâdor* ili *toreàdōr*).

Prilikom ulaska strane riječi u hrvatski jezik nude se četiri mogućnosti ili naglasna rješenja:

1. klasično rješenje ili metatonija kroz metataksu (Delaš, 2013), gdje se dinamički naglasak s nepočetnoga sloga prebacuje naprijed uz metatoniju, npr. šp. *em¹bargo*, koji odgovara u hrvatskom dvama oblicima: *èmbārgo*, *èmbargo*, u kojem je drugi primjer istovjetan prvome, osim u statusu zanaglasne dužine;
2. neoslabljeno pomicanje naglaska na početak riječi, npr. šp. *hur¹can* odgovara hrvatskoj riječi *ùraġan*;
3. metatonija na istom slogu, prilikom koje se dinamički naglasak zamjenjuje uzlaznim na istom slogu (Delaš, 2013), npr. šp. *cara¹melo* prilagodili smo kao *karamèla* i *karaméla*. Na primjeru šp. *mira¹dor* pravilo metatonije na istom slogu ne možemo primijeniti iz dvaju očitih razloga: prvo, naglasak ne može

stajati na posljednjem slogu te drugo, uzlazni naglasak ne može stajati na posljednjem slogu jer svoj uzlazni ton u biti ostvaruje na slogu poslije. Prema tome, ako je naglasak na posljednjem slogu riječi, nedostaje nam još jedan slog na kojem bismo čuli uzlaznost. Tako je u primjeru *mirador* španjolska oksitona promijenila mjesto naglaska pa joj u hrvatskom odgovara paroksitona *miràdōr*, s kratkouzlaznim naglaskom na slogu prije i zanaglasnom dužinom na sljedećem slogu;

4. silazno naglašavanje nepočetnih slogova, npr. španjolska riječ *te'quila*, *fla'menco*, *som'brero*, *em'bargo* i *cau'dillo*, u hrvatskom su prilagođene kao *tečila*, *flamènko*, *sombrêro*, *embãrgo*, *kaudiljo*.

Delaš još govori o mogućnosti zadržavanja izvornoga mjesta naglaska (Delaš, 2013: 75), koja objedinjuje mogućnosti pod brojem 3. i 4. Posuđenice izvorno naglašene na unutarnjem slogu mogu zadržati naglasak na istome slogu i biti prilagođene silaznim (*gr̃ngo*, *tãngo*, *sãlsa*) ili uzlaznim naglaskom (*pónčo*, *gàučo*).

6. CILJ I ISTRAŽIVAČKA PITANJA

Cilj je ovoga istraživanja opisati naglašavanje posuđenica iz španjolskoga jezika u hrvatskim normativnim rječnicima.

Postavljeno je nekoliko istraživačkih pitanja:

- hoće li posuđenice zadržati izvorno mjesto naglaska,
- hoće li se poštivati naglasna norma hrvatskoga jezika,
- možemo li govoriti o sustavnosti naglašavanja u rječnicima i
- kolika je zastupljenost silaznih naglasaka na nepočetnim slogovima te dubletnih ili tripletnih oblika?

7. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Na temelju različitih rječnika hrvatskoga jezika (Klaić, 1968; Anić, 1998; Šonje, 2000; Anić, 2003; Anić i sur., 2003; Klaić, 2012) sastavljen je korpus riječi za daljnju naglasnu analizu. Polazište prikupljanja riječi bio je Šonjin *Rječnik hrvatskoga jezika* iz 2000. godine. Korpus čine 92 hispanizma, koja su prema Šonji (2000) direktno iz španjolskoga jezika ušla u hrvatski. U nekim primjerima hispanizama drugi su jezici bili jezici posrednici između hrvatskoga i španjolskoga (npr. njemački, britanski ili američki engleski), što potvrđuju dva etimološka rječnika. U Skokovu rječniku pronađene su samo četiri riječi (*/armáda/*, */cigára/*, */tábak/* i */tãra/*). U prvom tomu

(od A do NJ) *Etimološkoga rječnika* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje pronađeno je ukupno 27 riječi (/albatros/, /aligātor/, /baràka/, /cigàra/, /dòn/, /embàrgo/, /gàučo/ i /gàučo/, /gerìla/, /hûnta/, /iguàna/, /kafetèrija/, /kàkao/, /kàlibal/, /kànjōn/, /karamèla/, /kastanjete/, /kòjot/, /kokàin/, /kòkos/, /kòlibrić/, /kòndor/, /korìda/, /làsò/, /ljáma/, /marihuàna/, /mùlat/ i /nàndu/). Na razini analiziranih rječnika, kao i dvaju etimoloških rječnika te Šonjina kao polazišnoga u ovom radu, utvrđena su neslaganja u jeziku koji je posredovao između hrvatskoga i španjolskoga jezika kod istraživanih hispanizama. S obzirom na stranost koju posuđenica uživa, nastoji se odgovoriti utječu li nove naglasne tendencije i na njih.

Nakon sastavljanja konačnoga popisa riječi označeni su primjeri kod kojih je došlo do metatonije (iz španjolskoga dinamičkog u kratkouzlazni i dugouzlazni naglasak), metatakse (oslabljenoga ili neoslabljenoga prebacivanja naglasaka) te jednoga i drugoga. Kod nekih je riječi zabilježena metatonija sa ili bez zanaglasne dužine, ovisno o preskriptivnom odabiru pojedinih autora. Zanaglasna je dužina u svim posuđenicama koje ju imaju (N = 12) na izvornom mjestu naglasaka. Analizirani su i primjeri posuđenica sa silaznim naglaskom na nepočetnim slogovima te dubletni i tripletni oblici.

8. ANALIZA I RASPRAVA

Na temelju tablice koja slijedi (Tablica 1.) možemo reći da je uglavnom zadržano izvorno mjesto naglasaka. Postotak riječi s nepromijenjenim mjestom naglasaka kreće se od 64 % (Šonje, 2000) do 72 % (HJP; Anić i sur., 2003). Primjere riječi sa zadržanim mjestom naglasaka možemo podijeliti u dvije skupine: u prvoj su skupini riječi koje su zadržale izvorno mjesto naglasaka i prilagodile ga kratkosilaznim naglaskom (npr. *gàučo*, *grìngo*, *kòkos*, *làsò*), dok su u drugoj skupini zadržale izvorno mjesto i prilagodile ga kratkouzlaznim, dugouzlaznim ili dugosilaznim naglaskom (npr. *baràka*, *čivàva*, *sàlsa*).

Postotak riječi s promijenjenim mjestom naglasaka razlikuje se od autora do autora: od 16 % (Klaić, 2012) do 40 % (HJP; Anić i sur., 2003). Postotak je dobiven na temelju broja riječi s promijenjenim mjestom naglasaka (koji varira s obzirom na izvor), a ne na temelju ukupnoga broja riječi (N = 92). Primjeri posuđenica s takvim oblikom naglašavanja su sljedeći: *aligātor*, *embārgo*, *kànjōn* itd. O tome piše i Pranjković (2010: 19) smatrajući da "periferni štokavci i neštoštokavci doživljavaju dosljedni novoštokavski naglasni sustav s čestim prebacivanjem naglasaka prema početku riječi te brojnim zanaglasnim dužinama kao osobitost te *skrajnje štokavštine*, odnosno regionalnog, ruralnog, pa čak i srpskog tipa naglašavanja".

Tablica 1. Prikaz zadržavanja mjesta naglasaka, promjene mjesta naglasaka te određivanje vrste naglasaka uz zadržavanje zanaglasne dužine kod pojedinog izvora

Table 1. Percentage of loanwords with the same stressed syllable, changed stressed syllable and with changed stressed syllable in combination with unaccented post-accentual lengths

Izvor / Source	Zadržavanje mjesta naglasaka / Keeping stressed syllable	Promjena mjesta naglasaka / Changed stressed syllable	Promjena mjesta + zanaglasna dužina / Changed stressed syllable + post-accentual length
Šonje (2000)	64 %	36 %	27 %
HJP/HER (2003)	72 %	28 %	40 %
Anić (1998)	67 %	33 %	29 %
Anić (2003)	67 %	33 %	37 %
Klaić (1968)	69 %	21 %	19 %
Klaić (2012)	67 %	33 %	16 %

Naglasna se norma hrvatskoga jezika djelomično poštivala. U cjelokupnom korpusu nije pronađena niti jedna posuđenica s naglašenim zadnjim slogom. Ukoliko je naglasak u španjolskom jeziku bio na ultimi, utoliko je u hrvatskom prebačen na penultimu (npr. *miràdōr*, *uràgān*, *ùragān*, *nāndu*). Drugo, na jednosložnim riječima (N = 2) nalazimo kratkosilazni naglasak (npr. *dōn* i *rānc*). Treće pravilo o "zabrani" silaznih naglasaka na nepoččetnim slogovima uglavnom je poštivano. U vrlo malom postotku od 1 % (Klaić, 1968) do 2 % (HJP; Anić, 2003; Anić i sur., 2003) pojavio se dugosilazni ili kratkosilazni naglasak na unutaršnjem slogu riječi (npr. *sombrêro*, *takonêo*, *sijêsta*). U spomenutim je postotcima opisan primarni, a ne dubletni oblik. Ako se pak osvrnemo na dubletne oblike, postotak silaznih naglasaka na unutaršnjim slogovima raste (npr. *aligâtor*, *kakâo*, *merîno*) te je u rasponu od 5 % (Klaić, 2012) do 14 % (Anić, 2003). Zanimljivo je spomenuti da u ranijim izdanjima rječnika istih autora (Klaić, 1968; Anić, 1998) nisu zabilježeni tzv. *zabranjeni* silazni naglasci na unutaršnjim slogovima, čak ni u dubletnim oblicima. Tako primjerice kod Šonje (2000) nailazimo na dubletu *avokàdo* i *avokádo*, ali ne i *avokâdo*.

Klaićev stav prema silaznim naglascima na unutaršnjim slogovima jasno je izražen i u njegovu priručniku *Naglasni sustav standardnoga hrvatskog jezika* (2013) u kojem naglaske poput *dirigènt*, *praktikànt*, *studènt* i sl. pripisuje isključivo neznanju te ih smatra u potpunosti neprihvatljivima za javni govor. Tu je, dakako, riječ i o problemu

naglasaka na posljednjem slogu pa možemo reći da se odstupa od dva, a ne samo od jednoga pravila. O silaznosti na nepočtnim slogovima pišu i Varošanec-Škarić i Škavić (2001), Škarić (2002), Jelaska (2004), Vukušić i suradnici (2007), Pranjko (2010), Delaš (2013), Petrović i Nosić (2013) i Martinović (2014), naglašavajući njihovu prirodnost i otvorenost naglasnoga sustava prema pojedinim kategorijama riječi. Vukušić (2000) navodi da se zamjena silaznih naglasaka na nepočtnim slogovima istodužinskim uzlaznima i prenošenje naglasaka nepotrebno nalaze u *natjecateljskom odnosu* te da bi takav odnos trebalo prepustiti slobodnom unutarjezičnom razvoju. Kapović (2010) na to pitanje jednako gleda navodeći da je riječ o "naglasnim varijantama i kolebanjima kakvih u jeziku složena naglasnoga sustava uvijek ima i mora biti". Tako se navode primjeri stranih riječi poput *avokâdo* i *avòkâdo*, *rodèo* i *ròdeo*, *rekonkvîsta* i *rekonkvîsta*, zatim primjeri hrvatskih složenica *primoprèdaja* i *primoprèdaja*, *sjeverozâpad* i *sjeverozâpad* te toponima *Milâno* i *Milâno* te *Austrâlija*, *Austrâlija* i *Austrâlija*. Ostale primjere vidi u Tablici 2.

Tablica 2. Prikaz postotka s primjerima silaznih naglasaka na unutarnjim slogovima u primarnim i dubletnim oblicima

Table 2. Percentage of loanwords with falling accent in primary and doublet forms

Izvor / Source	Primarni oblik / Primary forme	Dubletni oblik / Doublet form
	(% KS, DS)	(% KS, DS)
Šonje (2000)	-	-
HJP/HER (2003)	2 %	10 %
	sombrêro, takonèo	aligâtor, bolêro
Anić (1998)	-	-
Anić (2003)	2 %	14 %
	sombrêro	aligâtor, eldorâdo
Klaić (1968)	1 %	-
	sijêsta	
Klaić (2012)	-	5 %
		embârgo, kakâo

Očekivano, utvrđena je nesustavnost u naglašavanju kod pojedinoga izvora i na temelju svih izvora. Naglasna kolebanja u normativnim priručnicima hrvatskoga jezika detaljnije su razrađena kod Petrović i Nosić (2013) isticanjem velikoga raskoraka između uporabne i kodificirane norme. Najveći nesrazmjeri vidljivi su kod

silaznih naglašavanja nepočetnih slogova, neutralizacije kratkouzlaznoga i kratkosilaznoga naglasaka, gubljenja zanaglasnih dužina itd. Autorice navode nekoliko mogućih uzroka: složenost naglasnoga sustava, njegova skromna funkcionalnost u priopćajnoj praksi, normativna nestabilnost te zapuštenost nastave akcentuacije na svim školskim razinama (Petrović i Nosić, 2013).

U svim su izvorima posuđenice prilagođene na četiri načina. Prva mogućnost odnosi se na metatoniju na istom slogu (npr. *kakào, rodèò*), druga na oslabljeno pomicanje naglasaka (npr. *kàkao*), treća na neoslabljeno (npr. *kòjot*), a četvrta mogućnost dopušta silazne naglaske na nepočetnim slogovima (npr. *kakào*). Prema tome, možemo zaključiti da postoji nesustavnost i nedosljednost u naglašavanju španjolskih posuđenica na analiziranom korpusu predstavljenom u ovom radu.

Naposlijetku, rezultati su pokazali da novija izdanja rječnika dopuštaju veći broj silaznih naglasaka na nepočetnim slogovima te broje više dubletnih i tripletnih oblika. O tendenciji pomicanja kratkouzlaznoga naglasaka u korist kratkosilaznoga govori Delaš (2013), navodeći anglicizme *hòbi, dèndi, hãrdver* itd., koji se redovito ostvaruju kao *hòbi, dèndi, hãrdver*. Na razini svih izvora dublete su se pojavljivale u rasponu od 1 % do 16 %. Manji su postotci zabilježeni kod starijih izdanja (Klaić, 1968; Anić, 1998; Šonje, 2000), dok su novija izdanja (HJP; Anić, 2003; Anić i sur., 2003; Klaić, 2012) ponudila dvostruka naglasna rješenja u nešto većem broju (vidi Tablicu 3.).

Tablica 3. Prikaz postotka dubletnih oblika kod pojedinog izvora

Table 3. Percentage of doublet forms in various sources

Izvor / Source	% dubletnih oblika / % of doublet forms
Šonje (2000)	3 %
	avokàdo (avokádo)
HJP/HER (2003)	11 %
	mèrino (meríno)
Anić (1998)	4 %
	kàkao (kakào)
Anić (2003)	16 %
	èmbãrgo (embãrgo)
Klaić (1968)	1 %
	Eldòràdo (eldorádo)
Klaić (2012)	11 %
	kastànjete (kastanjète)

Riječi s kratkouzlaznim naglaskom na prvom slogu (*gàučo, indigo, pikarski, plàtina, tàbak*), na kojem su prema distribucijskim pravilima naglašavanja u hrvatskome dopušteni svi naglasci, naglasno bi bile bolje prilagođene da su propisane s kratkosilaznim naglaskom. Na taj bi se način ispoštivala naglasna norma i ponudio najbliži naglasak španjolskom dinamičkom naglasku.

Prilikom naglasne analize posuđenica primijećeni su primjeri u kojima nije jednak broj slogova u španjolskom i hrvatskom jeziku. U nekim je primjerima posuđenica došlo do kraćenja za jedan slog, zbog čega se naglasak prebacio za slog unaprijed (npr. šp. *iguanodonte, coyote*, hrv. *iguanòdon, kòjot*). Osim kraćenja, u nekim je primjerima španjolski diftong pretvoren u zasebne vokale te na taj način od jednoga sloga nastaju dva (npr. šp. *sies-ta, cau-di-llo*, hrv. *si-es-ta, ka-u-di-ljo*). Ponekad se u diftong /ie/ dodaje poluvokal /j/ radi ublažavanja razlike između prilagodbe (npr. hrv. *sijesta, hacijenda*) i izvornoga oblika (npr. šp. *siesta, hacienda*), o čemu piše i Ivas (2003). Autor dalje navodi da bi poštivanje diftonga smanjilo velike razlike između prilagodbe i izvornoga oblika, jer se zbog pretvaranja diftonga u zasebne vokale povećava broj slogova u riječi (Ivas, 2003).

Nakon pregleda i analize naglasnih prilagodbi hispanizama u hrvatskim rječnicima predlažemo da se poštuje izvorno mjesto naglaska (osim kod izvorno naglašenoga posljednjeg sloga) te da se dopuste silazni naglasci na nepočetnim slogovima (npr. *avokâdo*).

9. ZAKLJUČAK

U ovom je radu riječ o naglašavanju hispanizama u hrvatskim rječnicima. Na temelju korpusa od ukupno 92 posuđenice analizirana je njihova prilagodba hrvatskom naglasnom sustavu. Rezultati su pokazali da posuđenice uglavnom zadržavaju izvorno mjesto naglaska, ali da su česta odstupanja od naglasne norme hrvatskoga jezika. Međutim, primjetna je normativna neustaljenost i nestabilnost na razini analiziranih izvora. Očekivano, zamjećuje se veća liberalnost novijih izvora u pogledu većeg broja dubletnih oblika i češćeg dopuštanja silaznih naglasaka na nepočetnim slogovima, koji su u svijesti izvornih govornika u potpunosti prirodni. Svakako bi u daljnjim istraživanjima valjalo utvrditi uporabnu normu analiziranoga korpusa te na temelju snimljenih materijala, njihova opisa i propisa, s druge strane, utvrditi uporabno stanje španjolskih posuđenica. Izuzetno bi korisno bilo u budućnosti utvrditi na koji bi način i vokalni profesionalci i prosječni govornici hrvatskoga jezika pristupili naglašavanju

korpusa prezentiranoga u ovom radu. Na taj bismo način mogli usporediti kodificiranu i uporabnu normu pri naglašavanju posuđenica. Također, korisno bi bilo analizirati posuđenice iz drugih jezika i dovesti ih u vezu s hispanizmima. Predlažemo i da se ispita utječe li jezik posrednik na naglasnu prilagodbu u hrvatskom jeziku.

PRILOG

Popis analiziranih hispanizama

Naglasak u šp. / Accent in Spanish	Šonje (2000)	HJP/HER (2003)	Anić (1998)	Anić (2003)	Klaić (1968)	Klaić (2012)	Značenje / Meaning
albatros	àlbatros	àlbatros	-	àlbatros	àlbatros	àlbatros	ptica južnih mora
aligator	aligátor	aligátor (aligátor)	aligátor	aligátor (aligátor)	aligátor	aligátor	krokodil kratke njuške
alizarina	alizàrin	alizàrin	-	-	-	-	jedna od najstarijih prirodnih boja
alpaca	alpàka	alpàka	àlpaka	-	àlpaka	àlpaka	vrsta lame duge dlake
armada	armáda	armáda	-	-	armáda	armáda	vojska, oružana sila
avocado	avokádo (avokádo)	avokádo (avokádo)	avokádo	avokádo (avokádo)	-	avokádo	tropska biljka
barraca	baràka	baràka	baràka	baràka	baràka	baràka	niska improvizirana zgrada
bolero	boléro	boléro (bolêro)	boléro	boléro (bolêro)	boléro	boléro	španjolski ples
cigarro	cigára	cigára	cigára	cigára	cigára	cigára	ručno uvijen duhanski list priređen za pušenje
chihuahua	-	čiváva	-	čiváva	-	čiváva	jedna od najmanjih pasmina pasa
don	dòn (ž. dòna)	dòn	dòn	dòn	don	dòn	titula koja se stavljala ispred imena plemića
El Dorado	Eldòrādo	eldòrādo (eldorādo)	eldorádo	eldòrādo (eldorādo)	Eldòrādo (Eldorādo)	Eldòrādo (Eldorādo)	legendarna zemlja zlata
embargo	èmbargo	èmbārgo (embārgo)	èmbārgo	èmbārgo (embārgo)	èmbargo	èmbargo (embārgo)	zabrana izvoza iz neke zemlje ili uvoza
escapada	-	eskapáda	eskapáda	eskapáda	eskapáda	eskapáda	manji ispad, nepromišljenost
espada	-	espáda	-	-	espáda	espáda	mač
flamenco	flamènko	flamènko (pod flamenco)	-	flamènko	flamènko (pod flamenco)	-	narodni ples i pjesma iz Andaluzije
flamenco	flamìngo	flamìngo	-	flamìngo	flamìngo	flamìngo	vrsta ptice

Naglasak u šp. / Accent in Spanish	Šonje (2000)	HJP/HER (2003)	Anić (1998)	Anić (2003)	Klaić (1968)	Klaić (2012)	Značenje / Meaning
flotilla	flotila	flotila	flotila	flotila	flotila	flotila	taktička jedinica
gazpacho	-	gaspàčo	-	-	-	-	vrsta juhe
gaucho	-	gàučo	-	-	gàučo	gàučo	čuvar velikih stada goveda
guerrilla	gerila	gerila	gerila	gerila	gerila	gerila	borba samostalnih malih naoružanih odreda
gongorismo	gongorizam	gongorizam	gongorizam	gongorizam	gongorizam	gongorizam	suviše kićen književni stil
gringo	-	grĩngo	-	-	grĩngo	grĩngo	stranac u J. Americi
guano	guàno	gvàno	gvàno (guàno)	gvàno	gvàno	gvàno	prirodne naslage gnojiva
hacienda	-	hacijènda	-	hacijènda	hacijènda	hacienda	veće imanje
junta	hũnta	hũnta	hũnta	hũnta	hũnta	hũnta	skupina časnika koji vladaju zemljom koju su osvojili vojnim udarom ili pučem
iguana	iguàna	iguàna	-	iguàna	ĩguan	iguàna	veliki gušter
iguanodonte	iguanòdon	iguanòdòn	-	iguanòdòn	-	iguanòdont	izumrli rod gmazova
índigo	ĩndigo	ĩndigo	ĩndigo	ĩndigo	ĩndigo	ĩndigo	modroljubičasta boja
isabela	izabèla	izabèla	izabèla	izabèla	izabèla	izabèla	aromatično grožđe
yuca	jũka	jũka	-	-	-	jũka	zimzelena biljka
cafetería	kafetèrija	kafetèrija	kafetèrija	kafetèrija	kafetèrija	kafetèrija	ugostiteljsko mjesto
cacao	kàkao	kàkao (kakào)	kàkao (kakào)	kàkao (kakào)	kàkao	kàkao (kakào)	plod kakaovca i napitak
camarilla	kamarila	kamarila	kamarila	kamarila	kamarila	kamarila	skupina oko nekog moćnog čovjeka
canasta	kanàsta	kanàsta	kanàsta	kanàsta	kanàsta	kanàsta	kartaška igra
caníbal	kànibal	kànibal	- kanibalizam	- kanibalizam	kànibal	kànibal	ljudožder
cañón	kànjòn	kànjòn	kànjòn	kànjòn	kànjòn	kànjòn	urezana riječna dolina
caraca	karàka	kàraka	-	-	-	kàraka	veliki naoružani trgovački jedrenjak
caramelo	karamèla	karamèla	karamèla	karamèla	karamèla karàmel	karamèla	bombon od prženog šećera i mlijeka
cargo	kàrgo	kàrgo	kàrgo	kàrgo	kàrgo	kàrgo	teret
casco	kàsko	kàsko	kàsko	kàsko	kàsko	kàsko	brod bez tovara, trup broda
castañuelas	kastanjète	kastanjète	kastanjète	kastanjète	kastanjète	kastànjete (kastanjète)	španjolski instrument

Naglasak u šp. / Accent in Spanish	Šonje (2000)	HJP/HER (2003)	Anić (1998)	Anić (2003)	Klaić (1968)	Klaić (2012)	Značenje / Meaning
caudillo	-	kaudiljo	-	-	kaudiljo	kaudiljo	politički vođa
coyote	kòjot	kòjot	-	kòjot	kòjot	kòjot	prerijski vuk
cocaína	kokàin	kokàin	kokàin	kokàin	kokàin	kokàin	alkaloid lišća biljke koke
coco	kòkos	kòkos	kòkos	kòkos	kòkos	kòkos	kokosov orah
colibrí	kòlibrići	kòlibrić	kòlibar (kòlibri)	kolibri	kòlibar, kòlibrić	kòlibar, kòlibrić, kòlibri	malena ptica
condor	kòndori	kòndor	kòndor	kòndor	kòndor	kòndor	ptica grabežljivica
corrida	korída	korída	korída	korída	korída	korída	borba s bikovima
lazo	lãso	lãso	lãso	lãso	lãso	lãso	konop s omčom
llama	ljàma	ljàma	ljàma	ljàma	ljàma	ljàma, láma	južnoamerička bezgrba deva
marihuana	marihuàna	marihuàna	marihuàna	marihuàna	marihuàna (pod marijuàna)	marihuàna	indijska konoplja
merino	mèrino	mèrino (meríno)	mèrino	mèrino (meríno)	mèrino	mèrino (meríno)	pasmina ovaca
mirador	miràdōr	miràdōr	-	-	-	-	promatračnica na krovu kuće
mulata	mùlat	mùlat	mùlat	mùlat	-	mùlat	potomak bijelaca i crnaca
ñandú	nàndu	-	nàndu	nàndu	nàndu	nàndu	velika trkaća ptica
paella	-	paèlja	-	-	-	paèlja	tradicionalno španjolsko jelo
pampa	pâmpa	pâmpa	pâmpa	pâmpa	pâmpa	pâmpa	travnata stepa
papaína	papàin	papàin	-	-	-	-	enzim u soku papaje
papaya	papája	papája	-	-	-	papája	tropsko stablo
pasodoble	-	pasodòble	-	-	passo doble	passo doble	španjolski ples
patio	pätio	pätio	-	-	-	patio	dvorišni prostor
pepita	pepita	pepita	-	-	pepita	pepita	tkanina
peseta	pezèta	-	-	-	-	-	novčana jedinica
picaresco	pikàrski	pikarski	pikàrski	pikarski	pikàrski	pikàrski (pikàro)	pustolovni
piñacolada	-	pinakoláda	-	-	-	-	alkoholno piće
plata	plätina	plätina	plätina	plätina	plätina	plätina	plemeniti metal
polo	pólo	pólo	-	-	-	-	igra
poncho	-	pónčo	pònčo	pónčo	pònčo	pònčo	dio nošnje Indijanaca
rancho	rãnc	rãnc	-	-	rãnc	rãnc	stočarska farma

Naglasak u šp. / Accent in Spanish	Šonje (2000)	HJP/HER (2003)	Anić (1998)	Anić (2003)	Klaić (1968)	Klaić (2012)	Značenje / Meaning
reconquista	rekonkista	rekonkvista (rekonkista)	-	-	-	rekonkvista (rekonkista)	ponovno osvajanje
rodeo	rodèo	rodèo	rodèo	-	rodèo	rodèo	obor
rumba	rùmba	rùmba	-	-	rùmba	rùmba	ples
salsa	-	sâlsa	-	-	-	-	vrsta plesa i glazbe
sangría	-	sangrija	-	-	-	sangrija	španjolsko piće
sasafrás	sasàfras	sàsafra	-	-	sasàfras	sasàfras	visoko drvo
savana	savàna	savàna	savàna	savàna	savàna	savàna	tropska i suptropska ravnica
siesta	-	sièsta (sièsta, sijèsta)	-	-	sijèsta	sijesta	popodnevni odmor
silo	silos	šilos	šilos	šilos	sílos	sílos	skladište
sombbrero	-	sombrêro	sòmbrêro	sombrêro	sombrêro	sombrêro	slamnatí šešir
tabaco	tàbak	tàbak	tàbak	tàbak	tàbak	tàbak	duhan
taconeo	-	takonèo	-	-	-	-	plesanje na petama
tango	tângo (tàngo)	tàngo	tàngo	tàngo	tàngo	tàngo	ples
tara	tàra (ar-španj)	tàra	tàra	tàra	tàra	tàra	razlika između bruto i neto težine
tequila	-	tekìla	-	-	tekìla	tekìla	alkoholno piće
tilde	tìlda	tìlda	tìlda	tìlda	tìlda	tìlda	grafički znak, tilda
toreero	toreàdōr	torèādōr (torèādōr)	toreàdōr	torèādōr (torèādōr)	toreàdōr	torèādōr (torèādōr)	borac s bikovima u koridi
tornado	tornádo	tòrnádo (tornádo)	tornádo	tòrnádo (tornádo)	tornádo	tòrnádo	zračni vrtlog
tortilla	-	tortilja	-	-	-	-	tanka pogača
huracán	uràgān	ùragān	ùragān	ùragān	ùragān	ùragān	tropski vrtložni vjetar
vicuña	vikunja	vikunja	-	-	vikunja	vikunja (vikunja)	južnoamerička bezgrba deva

REFERENCIJE

- Anić, V. (1998). *Rječnik hrvatskog jezika*. Zagreb: Novi Liber.
- Anić, V. (2003). *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.
- Anić, V., Brozović Rončević, D., Cikota, Lj., Goldstein, I., Goldstein, S., Jojić, Lj., Matasović, R., Pranjković, I. (2003). *Hrvatski enciklopedijski rječnik*. Zagreb: Novi Liber.
- Babić, Z. (1985). Izgovor stranih imena. *Jezik* 32, 2, 49–56.
- Delaš, H. (2013). *Hrvatska preskriptivna akcentologija*. Zagreb: Pergamena.
- Foro, M. (2014). Leksička razina publicističkog stila. *Hrvatistika: studentski jezikoslovni časopis* 7, 7, 151–164.
- Frančić, A., Hudeček, L., Mihaljević, M. (2005). *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Ivas, I. (2003). Strana imena u hrvatskome standardnom izgovoru. *Suvremena lingvistika* 55–56, 1–2, 1–35.
- Jelaska, Z. (2004). *Fonološki opisi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Jozić, Ž. (2013). *Hrvatski pravopis*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Kalogjera, D. (1998). Oko prihvatanja strukture standardnog jezika. *Jezici i politike. Jezična politika u višejezičnim zajednicama* (ur. M. Pupovac), 76–86.
- Kapović, M. (2010). O tobožnjoj neutralizaciji kratkih naglasaka u hrvatskom. *Croatica et Slavica Iadertina* 6, 6, 48–54.
- Klaić, B. (1968). *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Zora.
- Klaić, B. (1988). *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.
- Klaić, B. (2012). *Novi rječnik stranih riječi*. Zagreb: Školska knjiga.
- Klaić, B. (2013). *Naglasni sustav standardnoga hrvatskog jezika*. Zagreb: Nova knjiga, RAST.
- Mandić, D. (2007). Naglasak. *Fluminensia* 19, 1, 77–94.
- Martinović, B. (2014). *Na putu do náglasnē nôrmē – oprímjereno ìmenicama*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
- Matasović, R., Pronk, T., Ivšić, D., Brozović, D., Brozović-Rončević D. (2016). *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika*. Sv. 1, A – NJ. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

- Matešić, M.** (2009). Hrvatska ortoepija između norme i uzusa. *Jezični varijeteti i nacionalni identiteti: Prilozi proučavanju standardnih jezika utemeljenih na štokavštini* (ur. L. Badurina, I. Pranjković i J. Silić), 291–305.
- Mićanović, K.** (2008). *Hrvatski s naglaskom*. Zagreb: Disput.
- Milroy, J.** (1999). Language ideologies and the consequences of standardization. *Journal of Sociolinguistics* 5, 4, 530–555.
- Navarro Tomás, T.** (1991). *Manual de pronunciación española*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas.
- Petrović, B., Nosić, I.** (2013). Naglasna kolebanja u normativnim priručnicima hrvatskoga jezika. *Lingua Montenegrina* 6/1, 11, 97–136.
- Pletikos, E.** (2005). Percepcija sličnosti prozodije riječi stranih jezika s hrvatskim naglascima. *Govor* 22, 2, 89–126.
- Pranjković, I.** (2010). *Ogledi o jezičnoj pravilnosti*. Zagreb: Disput.
- Samardžija, M.** (1999). *Norme i normiranje hrvatskoga standardnoga jezika*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Skok, P.** (1971). *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb: JAZU.
- Škarić, I.** (1991). Fonetika hrvatskoga književnog jezika. U S. Babić, D. Brozović, M. Moguš, S. Pavešić, I. Škarić i S. Težak (ur.), *Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika: nacrti za gramatiku*, 71–378. Zagreb: HAZU.
- Škarić, I.** (2002). Naglasci iz suprostavljenih pravila. *Govor* 9, 2, 114–135.
- Škarić, I., Lazić, N.** (2002). Vrijednosni sudovi o hrvatskim naglascima. *Govor* 19, 1, 5–34.
- Škarić, I.** (2006). *Hrvatski govorili*. Zagreb: Školska knjiga.
- Škarić, I.** (2009). *Hrvatski izgovor*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Šonje, J.** (2000). *Rječnik hrvatskog jezika*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Školska knjiga.
- Varošanec-Škarić, G., Škavić, Đ.** (2001). Neutralizacija kratkouzlaznoga i kratkosilaznoga naglasaka u suvremenom hrvatskom prihvaćenom izgovoru. *Govor* 18, 2, 87–104.
- Vrban-Zrinski, K., Varošanec-Škarić, G.** (2004). Slušno prepoznavanje hrvatskih naglasaka. *Govor* 21, 2, 93–111.
- Vukušić, S.** (2000). Kada prenošenje, a kad prilagodba naglasaka? *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 26, 1, 389–393.
- Vukušić, S., Zoričić, I., Grasselli-Vukušić, M.** (2007). *Naglasak u hrvatskome književnom jeziku*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
-

Internetski izvori:

Hrvatski jezični portal. Dostupno na <http://hjp.znanje.hr/> [posljednji pristup 7. studenoga 2017.].

Pranjковиć, I. (2001). Za demokratizaciju hrvatske ortoepske norme. Dostupno na <http://www.hrvatskiplus.org/article.php?id=1825&naslov=za-demokratizaciju-hrvatske-ortoepske-norme> [posljednji pristup 7. studenoga 2017.].

Iva Bašić, Daša Grković

ibasic@ffzg.hr, dgrkovic@ffzg.hr

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb
Croatia

Accentuation of Spanish loanwords in Croatian dictionaries

Summary

Loan words are imported from foreign language and adjusted to Croatian. In Croatian they occur due to stylistic reasons or because there is no corresponding Croatian substitute (Jozić, 2013: 67). The words are adjusted on all linguistic levels, so a derived word is present in the language either in the form of a compromise replica or a loanword. Unlike the foreign word which is not adjusted to Croatian neither phonologically, prosodically nor grammatically, adjusted word is wholly integrated in language and therefore native speakers do not find it foreign. Prosodic element of Spanish loanwords (N = 92) will be analyzed in this paper. Loanwords have different status: one group of words has a loanword status and the other group status of foreign words. The corpora included selection of tokens from Croatian Language Portal (orig. HJP), Croatian Encyclopedic Dictionary, Dictionary of Croatian Language (ed. Šonje), Foreign Word Dictionary (ed. Klaić) and Dictionary of Croatian Language (ed. Anić). Two etymological dictionaries were also consulted. Four hypotheses have been tested: first, does the stress in loanwords remain on the same syllable; second, is there a consistency in prosodic adjustment in a particular source; third, are the rules governing Croatian accentuation norm respected and finally, do we find falling stress on the medial syllables forming doublet or triplet accent forms as well. It has been found that there are three patterns applied to loanword accentuation: deduction of classic standard norm, usage of verified prosodic patterns and preservation of foreign word status. According to different adjustment methods and more or less efficient solutions, we can conclude that consistency of adjustment of Spanish foreign words in Croatian is questioned in a way of falling stress on the medial syllables.

Key words: Croatian, Spanish, loanwords, norm, accent adjustment
